

Національна академія наук України

Клуб молодих учених Київський будинок вчених

Інститут історії України Інститут української мови Інститут мовознавства імені О.О. Потебні

Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка Інститут держави і права імені В.М. Корецького

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса

Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського

ГО «Молодіжна організація науковців України»

Міжнародна науково-практична конференція «VI Міждисциплінарні гуманітарні читання»

22 грудня 2017 року Київ, Київський будинок вчених НАН України

Тези доповідей

Київ – 2017

Редколегія збірника:

Боряк Г.В. (відповідальний редактор),

Блануца А.В. (відповідальний секретар),

Гурбик А.О., Кононенко В.П., Сегеда В.В.

Рекомендовано рішенням Ученої ради Інституту історії України НАН України (протокол № 11 від 21.12.2017 р.)

У виданні вміщено тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «VI Міждисциплінарні гуманітарні читання» (Київ, Київський будинок вчених НАН України, 22 грудня 2017 р.), у яких представлено сучасні напрями гуманітарних досліджень відомих та молодих вітчизняних та зарубіжних вчених.

Розраховано на вчених-гуманітаріїв, викладачів, студентів.

Автори вміщених матеріалів висловлюють власну думку, що не обов'язково співпадає з поглядами членів редколегії, і несуть відповідальність за дотримання наукової етики та достовірність наведених даних.

ISBN 978-966-02-8409-8 ©

Національна академія наук України, 2017 © Клуб молодих учених та новаторів, 2017 © Київський будинок учених, 2017 © Інститут історії України, 2017 © Інститут української мови, 2017 © Інститут мовознавства імені О.О. Потебні, 2017 © Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка, 2017 © Інститут держави і права імені В.М. Корецького, 2017 © Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса, 2017 © Інституту української археографії та джерелознавства імені М.С. Грушевського, 2017 © ГО «Молодіжна організація науковців України», 2017 © Автори, 2017

ЕКСПЛІКАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ КЛАСИКИ І МОЖЛИВІ МОДЕЛІ ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Оксана Панафідіна

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
Криворізького державного педагогічного університету
oxanapanafidina@gmail.com

1. Модель історії філософії – концептуально-схематичне зображення історико-філософського процесу. В залежності від того, на чому робиться наголос (на історії філософії чи на історії філософії), можна сконструювати його різні моделі: дескриптивну і недескриптивну. У кожній із цих моделей власне розуміння суті філософської класики та її значення для сучасного філософствування.
2. Дескриптивна модель історії філософії передбачає виклад ідей усіх попередніх філософів у хронологічній послідовності із залученням логічного прийому класифікації філософських вчень за певними критеріями і віднесення їх до певних шкіл, напрямків і течій, а також із вписуванням філософських концепцій у загальну парадигму деякої історичної епохи.
3. Дескриптивна модель спирається на класичний принцип історизму, обґрунтований Л. фон Ранке, та історико-дескриптивне розуміння класики (на відміну від ціннісно-нормативного), розроблене І.Г. Гердером.
4. Зміст класичного принципу історизму відображений у настанові Ранке «показати, як це було насправді», тобто без політичних чи ідеологічних оцінок та інтерпретацій, максимально зважено і об'єктивно. Цей принцип, розроблений для внутрішніх потреб історичної науки на стадії її становлення, згодом був взятий за основу і при написанні історії філософії.
5. Історико-дескриптивне розуміння класики формується у Новий час, коли усвідомлюється усе зростаюча дистанція між сучасністю і класичною стародавністю й формується переконання, що навіть найвищі досягнення людського духу необхідно розглядати як «точку в лінії часів», що «постійно йде вперед» (Гердер). У зв'язку з цим класика перестає розглядатись як зразок

для наслідування; вона є самодостатньою цінністю, а тому її треба зафіксувати і якомога ретельніше описати, щоб зберегти для нащадків.

6. Розробка недескриптивної моделі історії філософії можлива за умови врахування специфіки філософії у порівнянні з іншими формами духовної культури, трансформації уявлень про філософську класику та її значення для сучасних суб'єктів філософствування.

7. Філософія – наука про можливе. Її твердження, як зазначає Б. Рассел, мають дві головні особливості у порівнянні з твердженнями конкретних наук: (1) загальність і (2) апіорність. Це означає, що філософія конструює моделі різних аспектів дійсності в рамках можливого досвіду, а отже, є фундаментом для конкретних наук.

8. Розуміння філософії як самостійного критичного міркування на філософські теми (філософствування) трансформує уявлення про філософську класику. З позиції ціннісно-історичного підходу класика – не норма і не архаїка, це актуальна основа сучасних досліджень у певній галузі наукового знання, ті ідеї, які залишаються важливими для сучасних представників відповідних професійних спільнот.

9. Недескриптивна модель історії філософії, побудована на основі розуміння філософії як науки про можливе і як філософствування та класики як актуальної основи сучасних досліджень, базується на таких принципах: дедуктивність (історія філософії розгортається не у хронологічній послідовності, а у зворотному напрямку: від актуальних сучасних проблем до їхньої основи і джерел у минулому); нелінійність (передбачаючи за замовчуванням цілісний історико-філософський процес, акцент робиться на значимих і релевантних ідеях та працях); герменевтичність (передбачає наукову легітимність «переписування» історії філософії); принцип теоретичного віднесення до цінностей (статус класики отримує те, що співвідноситься з цінностями, прийнятими у певній філософській спільноті, і пов'язане як із культурно-історичним контекстом, так і з професійною спеціалізацією); об'єктивність філософського знання (усі філософські ідеї і концепції – мешканці попперівського світу-3) та інтер

суб'єктивність філософствування (філософ, якщо він тільки не ставить собі за мету віщати Істину, є її шукачем, а це – справа інтерсуб'єктивна).